

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Friderici Forneri Theologiae Doctoris Canonici Ecclesiae
Collegiatæ diui Stephani Bambergæ, De Temulentiae
Malo, Eiusque Remediis, Variis Item Scitu Iucundissimis,
nec non vtilissimis de rebus, quæ in ...**

Förner, Friedrich

Ingolstadii, 1603

Cap. XII. Natura & effectus nimii vini.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45433

es. irasq; excitant, & pugnas mouet. Quod elegans *In Enchi-
ridio.*
Epicleti sententia confirmat. *Litigare & contem-
dere, cum vbiq; indecorum est, tum inter pocula maxi-
me.* Nam neq; Ebrius aliquis sobrium docere potest, neq;
Sobrius ab Ebrio persuaderi. Vbicunq; igitur non adfue-
rit Sobrietas, tandem nequicquam te contendisse appare-
bit. Itaq; non abs re dictum olim; *De mane consilium;*
Quod tum in consiliis dandis atque expendendis,
tum in acceptandis & exequendis, plus momenti
adferat Sobrietas, quam aliud quodcumq; aut tem-
poris, aut loci, aut personarum iuuamentum,

CAPVT XII.

Natura & Effectus nimij vini.

Pertractatum vtiq; satis libro primo huius opus-
culi, ac dictum, quot temulentia morbos cor-
pori, quot animæ pericula creet atq; detrimenta. Ea
hic non repetimus, ne bis costam cramben lectori
apponamus, non omittendum verò erat ordinis
gratia, nimij vini naturam atq; efficaciam, hic vel
saltem tribus verbis in oculos statuere, cum sequen-
ti capite, quid moderatè potatum vinum valeat, de-
lineaturi sumus, vt iuxta se posita, virtus & vitium,
contraria, plus vnum ex altero lucis nanciscatur.
*Sanitas est animæ & corporis Sobrius potus, inquit Sa-
piens Ecclesiasticus. Contrà verò; Amaritudo a-
nimæ vinum multum potatum, nam vt Coriandri se-
men modicè vsurpatum, non paucis morbis aptis-
simum remediū esse pleriq; docent medici; quàm
primum autem iusta quantitate relicta, excessus in
eius vsu intercurrat, morborum originem excitat,
& furori atq; amentiz principium caussat. Eodem
planè modo, & vinum. Nam si eius vsui modus ab-
sit, si*

Ecclesi. 31.

Noxæ vini
immoderati.

Señ. 3.
probl. 1.
Vinū va-
riè immu-
tat homi-
nes.

fit, si præter naturæ exigentiam ingurgitetur, et si natura fit calidissimum, ex accidenti tamen, totum refrigerat corpus: nec secus, nimio eius potu innatus corporis calor suffocatur, atque parvus ignis, magna lignorum strus confusè superiecta, extinguitur. Quare morbos illinc multiplices, & repentinas mortes consequi oportet. Cumque vinum suo spiritu & vapore caput petat, fit, ut principe hac parte, & nervis, inde suam originem trahentibus offensa, ac læsa, totum corpus conuellatur, ac rationis præsertim vsus concutiatur. Quod si vllus alius, sicut Aristoteles in Problematibus, compendiosè pariter, & clarissimè expressit, cum eius vsus, aut nimium, aut moderatum, humori Melancholico comparat, vel in debita quantitate, vel in excessu constituto. Hæc eius verba sunt: *Sicut humoribus, præcipuè Melancholicis, tribuuntur doctrinæ studium atque sapientia, prudentia administranda Reipublicæ, robur virium, artium inuentiones, pangendi carmina ingenium, heroica reliquæ actiones, & quæ in altero extremo commingunt homini; ingentes, tam animi quàm corporis passionēs, alienatio mentis, deliria varia, vlcera grauiora, ac diuturni vel incurabiles morbi. Sic vinum sui generosa virtute, prout plus minus vè corpori intermistum est, disponit, informatque hominum naturas, ad varios habitus, ad passionēs omnes, etiã in extremo ac maximas, tam bonas, quàm malas. Nam quales Melancholicos affirmamus, sic vinū varios parit mores ac habitus; cum immodicum bibitur, iracundos pariter reddit homines, misericordes, audaces, timidos. Intelligere autem planè licet, quàm varios efficiat homines, si quis vinolētos animaduertat, incredibili mutatione, à se quasi alios fieri. Vnde alius fit loquax, alius mente commotus, alius*
lachry-

Chrymabundus, ut aliorum nesciat immutari Tales
quoque & vinum inter bibendum efformat homines,
vix in quandam non raro excedunt mensuram, ut idem
non solum crebro a se discrepet, variisque illapsus atque
inbutus morum generibus, quippe aliàs benigni red-
duntur, aliàs efferati, aliàs taciturni, vel adeo pericli-
tantes in lasciviam fiunt, ut osculari inducantur eos,
quibus nemo sobrius dare osculum velit, quia vel defor-
matis, vel atate proueli sunt. Hæc omnia Aristoteles
quoque alibi quoque Chereemonis Philosophi testimo-
nio probat, quem dixisse perhibet --

Eadē sect.
3. probl. 16.

ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ πλεονεξίᾳ καὶ ἐν τῷ ἐπιποσει
Vinum pro moribus utentium sese exhibet aut attemperat.

Quasi dicat, moderatus eius vsus, boni omnis cau-
sa est; superfluous contrā, mali omnis origo. Ad idem
facit, quod alio loco dicit: Immoderatus vini vsus, Probl. 20.
praesertim calidioris, ac potentis, laebet at mentem, & in-
genium, eneruatq; corporis omnem vigorem.

Afferit in super Macrobius, constare ex diuersita-
te simulacrorum Liberi patris, quantum inordina-
ta vini sumptio, detrimenti inducat. Pingebatur
namque primū puerili, atque iuuenili forma, vn-
de Tibullus:

Lib. 1. Sa-
turnal.
Cur Bac-
chus pueri
specie olim
pingeba-
tur?

Solis aeterna est Phæbo Bacchoq; iuuentus:

Nam deceet in tonsus crinis, vtrumq; Deum.

Et Ovidius in Metamorphos.

Tibi enim in consumpta iuuenta

Tu puer aeternus, tu formosissimus.

Cur senili
specie?

Idq; ed, quod, si parè sumatur, iuuenescere quasi
faciat bibentium animos, exhilarando spiritus ac san-
guinem. Deinde senili quoque vultu, cum caluitio,
fronte cornibus insignita; quod Ovidius notat in
Sapph,

Addant

Addantur capiti cornua, Bacchus eris.

Cur cum cornibus.

Eam ob causam, quod nonnullos instar senum morosos reddat, ac Melancholicos, atq; ad rixas & conuitia propensos, cornua addebantur, q; temulentos, tamen vino vacui, sint mansuetissimi, madidos tamen, cornu petas euadere, compertum habeatur.

Cur Bacchus Liber dictus, vera Plutarchi sententia.

Lib. de Iustariis documentis, cap. 37.

Plutarchus demum, censet ideò Liberum vocatum Bacchum, quod vini nimietas, ad omne flagitium sit liberrima. Quæ cum ita sint, apertis excipienda est auribus, paterna Diui Augustini exhortatio. *Fugiamus Ebrietatem, vinum enim nobis Deus ad letitiam cordis, non ad Ebrietatem donauit. Bibamus ergo, non quantum gula exigit, sed quantum nature imbecillitas postulat, ne id quod ad medelam corporis nostri tributum est, ad perniciem deputemus.*

GAPVT XIII.

Natura & effectus vini moderati.

ANtithesis hæc vini, tum nimii, tum temperati, optimè Theognidis versu declaratur:

Δινὸν ὡπινόμην ἔπειτα κακὸν, ἢ μὲν τις αὐτὸν πίνῃ ἐπισημνῶν, ἢ κακὸν ἀλλ' ἀγαθόν.

Vinum si bibas multum, noxium est, at si quis ipsum

Bibat prudenter, iam non malum, sed bonum est.

Nec tot in temperantia vini producit incommoda, quot è moderatione prodeunt utilitates. Nam in medicorum placitis credimus, eius mediocritas, tum animo tum corpori plurimum affert emolumenti. Et primò quidem mentem exhilarat, ac mox læstis oppressam pristino vigori restituit, vnde Xenophon appositissimè. *Mediocre vinum mærores ita sopit, vt mandragora hominem: benevolentias autè, non aliter, quàm oleum flammam excitat. Ad idem videtur allusisse Tibullus:*

In Symposiac.

Adde